

Til: Helse og omsorgskomiteen
Fra: Nasjonalforeningen for folkehelsen
Dato: 11.10.18
Emne: Statsbudsjett 2019

Kap 761 omsorgstjeneste, post 71.

Nasjonalforeningen for folkehelsen fikk 2,2 million kroner i 2017 til vårt Aktivitetsvenntilbud. I 2018 mottok vi 1 million fra posten. Vi har i dag samarbeidsavtaler med 220 kommuner, og 3000 frivillige deltar i arbeidet. Det er viktig å kunne opprettholde muligheter til å støtte arbeidet med rekruttering av frivillige til kommunene, drive opplæring av de frivillige og koordinere samarbeidet med kommunene. Vårt aktivitetsvennarbeid mottar langt mindre i statsstøtte enn tilsvarende arbeid i andre organisasjoner, og Nasjonalforeningen for folkehelsen mottar ingen statlig driftsstøtte. Uten en økning i bevilgningene og større forutsigbarhet til Aktivitetsvenn vil dette viktige og framtidsrettede arbeidet måtte trappes ned.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- Å øke rammene på kap. 714, post 79 til 6 millioner.

Kap. 761 Omsorgstjenestene, Post 71.

Tilskudd til vårt likepersonsarbeid og medvirkning.

Nasjonalforeningen for folkehelsen mottar som interesseorganisasjon for personer med demens og deres pårørende kun 1 million til lokalt arbeid, samt driftsstøtte til vår Demenslinje fra post 71. Alt annet pasientrettet arbeid drives for innsamlede midler. I gjennomføringen av Demensplan 2020 deltar vi i en rekke partnerskap og utviklingsprosjekt uten at vi mottar noe form for kompensasjon for dette. Vi finner det urimelig at ikke arbeidet for å støtte personer med demens og deres pårørende i mestring av sykdommen, skape gode øyeblikk og fremme deres rettigheter skal motta støtte på linje med annet arbeid overfor pasienter og personer med nedsatt funksjonsevne. Organisasjonen har nå likepersoner i alle fylker som særlig gir støtte til pårørende. Vi arbeider også med å opprette erfaringsgrupper for personer med demens i flere kommuner som kan bidra til å medvirke i utformingen av kommunenes tjenester. Vi har merket oss at andre organisasjoner mottar støtte til likepersonsarbeid og ber om å bli likebehandlet med disse, jfr. budsjettkap 761, post 71. Systematisk utvikling av brukermedvirkning både på individ- og systemnivå er avgjørende for alle tiltakene i ny demensplan.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- Å bevilge en grunnstøtte på 4 millioner til vårt likepersonsarbeid og arbeid med å fremme medvirkning for personer med demens og deres pårørende.

Kap 761 Omsorgstjeneste, post 21.

Nasjonalforeningen for folkehelsen støtter regjeringens arbeid med eldrereformen Leve Hele Livet som legger vekt på kvalitetsforbedringer, og utvikling av et aldersvennlig samfunn. For å sikre målsettingen om aktive eldre må det tydeliggjøres at kommunene skal samarbeide med frivillige for å oppnå målene i reformen, og Eldres deltakelse i frivillighet er et viktig samfunnsbidrag. Vi ber om at det avsettes midler fra bevilgingen på post 21 til en tilskuddsordning for frivillige organisasjoner som har samarbeidsavtaler med kommuner om aktivitetstilbud.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- At det på post 21 etableres en tilskuddsordning på 10 millioner for frivillige organisasjoner som samarbeider med kommuner med.

Kap 714 Folkehelse, Post 74

Pr 2018 er oppslutningen om abonnementsordningen for frukt og grønt i grunnskolen på om lag 9 %. Det er en prosentvis nedgang fra 2017. Skolefrukt.no som administrerer skolefruktordningen viser i en undersøkelse gjennomført i 2018 at det er en økende tendens at stadig flere skoler har en oppslutning rundt foreldrebetalt skolefrukt på *under* 30 %. Det er et tydelig signal om at ordningen ikke fungerer tilfredsstillende. Nasjonalforeningen for folkehelsen mener at abonnementsordningen på skolefrukt bidrar til å øke de sosiale helseforskjellene, og

det er på tide at det innføres et gratis og sunt skolemåltid for alle barn i grunnskolen. Alternativt må ordningen med gratis skolefrukt gjeninnføres. Skolen når alle på tvers av sosiale skillelinjer og er derfor en viktig folkehelsearena som kan gi barn et godt grunnlag for et aktivt liv med gode vaner. Skolemåltidet må være gratis for å sikre at det kommer alle barn til gode. Foreldrebetaling, eller en abonnementsordning, kan føre til at de barna som har mest behov for mat på skolen ikke får ta del i ordningen.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- At alle barn i grunnskolen skal få tilgang til et sunt og næringsrikt måltid i løpet av skolehverdagen.
- At i påvente av innføring av et helhetlig skolemåltid må ordningen med gratis frukt og grønt for alle elever i grunnskolen gjeninnføres.

Kap. 714 Folkehelse, Post 21.

Stortinget har vedtatt å be regjeringen om å innføre en times daglig fysisk aktivitet i skolen. Vi merker oss at regjeringen nå anbefaler at en ordning med obligatorisk fysisk aktivitet i skolen ikke innføres. Vi ber komiteen om å opprettholde målet om en time fysisk aktivitet hver dag i skolen.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- At Stortingets vedtak følges opp slik at obligatorisk fysisk aktivitet innføres i skolen.

Del III, Kap. 5 Specialisthelsetjenesten.

Gjennomgang av ulikhet i helsetjenesten.

Det er alvorlig at det er avdekket sosial ulikhet når det gjelder behandling i helsetjenestene¹. Dette er alvorlig med tanke på innbyggernes like rettigheter til helsetjenester og er egnet til å svekke tilliten til de offentlige tjenestene. Det er både overraskende og skuffende at vi ikke har en god og helhetlig oversikt over om vi får likeverdig behandling, uavhengig av sosial bakgrunn.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- Å ta initiativ til en bred og uavhengig forskningsgjennomgang av sosial ulikhet i helsetjenesten både når det gjelder bruk, tilgang og effekt av tjenestene. En vurdering av hva som er, og kan være, ulikhetsdrivende faktorer i Norsk helsetjeneste må være en sentral del av utredningen.

Kap. 745, Folkehelseinstituttet.

Kunnskapsgrunnlag for langsiktig folkehelsearbeid.

Vi har nok kunnskap til å sette i verk en rekke tiltak for bedre folkehelse, men vi har kommet alt for kort i det systematiske arbeidet med å bygge god og relevant kunnskap for folkehelse tiltak og tiltak mot sosial ulikhet i helse. Det er bra at regjeringen satser på et program for folkehelse i kommunene med midler til utviklingstiltak (ref. kap. 714, post 60), men det mangler midler til evaluering og forskning. Dermed går vi glipp av muligheten til forskningsbasert utviklingsarbeid. Det er også et stort behov for bedre data om helseutviklingen og de faktorene som påvirker denne både nasjonalt, fylkesvis og på kommunenivå. Det trengs større kraft i arbeidet både med ressurser til de regionale undersøkelsene og til koordinering og databehandlingsansvar som må ligge nasjonalt. Undersøkelsene må henge sammen i et helhetlig nasjonalt system med mulighet for lokale tilpasninger.

Nasjonalforeningen for folkehelsen ber Helse- og omsorgskomiteen om:

- Å sikre rammebetingelser for kunnskapsbygging innen folkehelse.
- Å utarbeide en helhetlig strategi for systematisk kunnskapsbygging om folkehelsen og folkehelse tiltak i Norge i samarbeid med blant andre Folkehelseinstituttet og NCD-alliansen.

¹ Dahl, Bergsli, Van der Wel: Sosial ulikhet i helse, en norsk kunnskapsoversikt, HiOA 2014.